

23.03.2021

Asia/4

§ 138 Matkailubussiliikenteen kehittäminen

HEL 2019-005099 T 08 00 03

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä Matkailubussiliikenteen kehittämisen ja siihen sisältyvän toimenpideohjelman ohjeellisena noudatettavaksi samalla huomioiden myös COVID-19 pandemiatilanteen vaikutukset ohjelman toteuttamiseen.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli liikenneinsinööri Juha Hietanen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Juha Hietanen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37120
juha.hietanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Matkailubussiliikenteen kehittäminen
- 2 Matkailubussiliikenteen kehittämisen yritysvaikutuksen arviointi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Tiivistelmä

Työn tavoitteena on esittää lähitulevaisuuden suuntaviivat ja toimenpiteet matkailubussiliikenteen kehittämiseksi. Matkailubussiliikenteen kehittäminen on osa Helsingin kestävän matkailun ohjelmaa. Työssä tunnistettiin sekä pieniä, lyhyellä aikavälillä toteutettavia, että pidemmän aikavälin kehittämistoimenpiteitä matkailubussiliikenteen toimivuuden kehittämiseksi ja haitallisten vaikutusten minimoimiseksi Helsingin kantakaupungin alueella.

Matkailun kasvu on ollut yleismaailmallinen ilmiö. Matkailubussiliikenteellä on tärkeä osa Helsingin kestävän matkailun kehittämisessä. Mat-

kailubussiliikenteen huippukysyntä kohdistuu kesällä lyhyeen ajanjaksoon, jolloin suosituimmat matkailijakohteet Helsingin kantakaupungissa ruuhkautuvat, mikä aiheuttaa viihtyisyys-, turvallisuus- ja ympäristöongelmia.

Helsingin tavoitteena on kasvattaa matkailusta saatavia tuloja matkailijoiden määrän asemesta siten, että paikallisyhteisö saa matkailusta mahdollisimman suuren hyödyn. Matkailijoilla tulee olla monipuolisia tapoja tutustua kaupunkiin, jolloin he voivat valita niistä itselleen sopivimmat. Matkailubussiliikenteen tulee palvella mahdollisimman hyvin niitä matkailijoita, joille se on paras tapa tutustua kaupunkiin.

Työssä haastateltiin matkailubussiliikenteen eri sidosryhmiä, joille järjestettiin myös laaja työpaja. Haastatteluilla saatiin monipuolisesti eri osapuolien näkemyksiä matkailubussiliikenteestä, joka on monitahoinen aihe näkökulmasta riippuen. Työpajassa kehiteltiin valmiiksi mietittyjä aihealueita ja saatiin paljon hyviä näkemyksiä matkailubussiliikenteen eri osakokonaisuuksista. Vuorovaikutuksen tuloksia käytettiin hyödyksi toimenpideohjelman laadinnassa.

Kansainvälisten esimerkkikaupunkien selvityksessä havaittiin, että matkailuun ja matkailubussiliikenteeseen liittyvät muuallakin lähes samat trendit, näkemykset ja ongelmat kuin Helsingissä. Tiedot kansainvälisistä käytännöistä selkeyttivät ja helpottivat toimenpideohjelman laadintaa.

Matkailubussiliikenteen kehittämisohjelmassa esitetyt toimenpiteet on kehitetty suurelta osin nykytilan tarkastelun, haastatteluiden ja sidosryhmätyöpajan perusteella. Toimenpiteiden aihealueita ovat yleiset suunnitteluperiaatteet ja toimintamallit, informaatio ja yhteistyö, pysäköintipaikat, infratoimenpiteet sekä palvelut liikennöitsijöille ja matkailijoille. Toimenpiteissä esitetään vastuutaho, muut osallistujat, aikataulu sekä arvioidaan tarvittavat resurssit. Toimenpiteiden toteuttaminen vaatii laajaa yhteistyötä sekä riittäviä resursseja.

Esittelijän perustelut

Matkailubussiliikenteen nykytilanne

Matkailijoiden kokonaismäärä on kasvanut Helsingissä vuoteen 2019 asti. Yöpymisten määrät lisääntyivät 20 %:lla vuodesta 2015 vuoteen 2018. Matkailubussiliikenne keskittyy kesäaikaan, ja vilkkaimpia kuu-kausia ovat heinä- ja elokuu. Matkailubussiliikenne on kasvanut noin 10 % vuodesta 2017 vuoteen 2018. Suuri osa kasvusta selittyy ulkomaa-laisten matkailijoiden lisääntymisenä.

Kansainvälisten risteilyalusten matkustajat ovat merkittävä matkailija-bussiliikenteen asiakasryhmä. Vuonna 2019 risteilymatkustajia saapui Helsingin satamaan lähes 600 000. Heistä noin 70 % poistui laivasta. Matkailubussiliikenteen kasvua ainakin korkeimman sesongin aikaan rajoittaa risteilysataman laiturien lukumäärä, joita on tällä hetkellä kuusi kappaletta. Niitä ei olla lisäämässä. Toki muillakin kulkumuodoilla Suomeen matkustavat käyttävät matkailubussiliikennettä.

Esitettyjen arvioiden mukaan vilkkaana sesonkiajankohdan päivänä Helsingin kantakaupungissa liikennöi samanaikaisesti noin 100-150 matkailuliikenteen bussia. Matkailijoita kuljettavat tilausbussit vierailevat yleensä tietyissä kohteissa, joita ovat Tempeliaukion kirkko, Senaatintori ja Sibelius-monumentti. Näiden lisäksi Töölönlahden ympäristö ja erityisesti keskustakirjasto Oodi ovat viime aikoina nousseet uudeksi suosituksi kohteeksi matkailubussilla toteutettavassa ryhmämatkailussa. Suosituimmissa matkailukohteissa ongelmia aiheuttavat matkailuliikenteen bussien vierailujen kohdistuminen varsin terävän sesonkihuipun lisäksi myös samaan vuorokaudenaikaan, yleensä aamupäivään. Matkailubussiliikenteen asiakkaiden lisäksi suosituimmissa kohteissa käy paljon myös muita matkailijoita, joiden määrät ovat viime vuosina lisääntyneet. Matkailubussien määrän ylittäessä kohteen kapasiteetin tästä aiheutuu ruuhkautumis-, turvallisuus- ja ympäristöongelmia.

Matkailun ja matkailubussiliikenteen tavoitteet

Helsingin kaupunkistrategian mukaan Helsingillä on tavoitteena olla maailman toimivin kaupunki. Hiilineutraali Helsinki 2035 -ohjelma asettaa selkeät tavoitteet liikenteen ympäristövaikutuksille. Helsingin kaupunki on laatinut Matkailun tiekartan. Tiekartassa nostetaan esiin mm. kestävä matkailu. Siinä on yhtenä tavoitteena keskusta-alueen kehittäminen siten, että kasvavista matkailijamääristä huolimatta keskusta säilyy elinvoimaisena asumis- ja työpaikkana. Lisäksi kehitetään liikenteen, kuten turistibussien, vaikutusten arviointia ja toimintamalleja. Matkailun kehitystä leimasivat ennen pandemia-aikaa jatkuva kasvu, yksilömatkailun lisääntyminen sekä huomion keskittyminen matkailun kestävyteen ja vastuullisiin toimintatapoihin.

Helsingin tavoitteena on olla ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla entistä toimivampi, vetovoimaisempi ja paremmin palveleva matkailukaupunki. Lähtökohtana on, että matkailu tuottaa suoraan tai välillisesti hyvinvointia Helsingin asukkaille. Helsingin tavoitteena on kasvattaa matkailusta saatavia tuloja matkailijoiden määrän asemesta siten, että paikallisyhteisö saa matkailusta mahdollisimman suuren hyödyn. Tavoitteena on, että matkailijoille on tarjolla moni-

puolisia tapoja tutustua kaupunkiin, joista matkailijat voivat valita itselleen sopivimman.

Matkailubussiliikenteen tavoitteena on palvella mahdollisimman hyvin niitä asiakkaita, joille se on paras ja tarkoituksenmukaisin tapa tutustua kaupunkiin. Matkustajabussiliikenteen hyödyt kohdistuvat usein eri henkilöihin kuin haitat. Haitallisia ympäristövaikutuksia, ruuhkautumista, päästöjä ja melua, pyritään minimoimaan varsinkin suosituimpien matkailijakohteiden läheisyydessä.

Toimenpideohjelma

Esitetyt toimenpiteet on kehitetty nykytilan tarkastelun, haastatteluiden ja työpajan avulla. Jokaisesta kehittämistoimenpiteestä on kuvattu tavoiteltava lopputulos, keskeinen sisältö, vastuutaho, osallistujat, tarvittavat resurssit ja tavoiteaikataulu. Toimenpiteet on luokiteltu viiteen eri toimenpidekokonaisuuteen.

Yleisissä suunnitteluperiaatteissa ja toimintamalleissa edistetään esimerkiksi matkailubussiliikenteen vähäpäästöisyyttä, tehostetaan pysähtymisen ja pysäköinnin valvontaa, selvitetään matkailubussiliikenteen pysäköinnin maksullisuuden käyttöönottoa, kehitetään bussien kiertoajelu -konseptia sekä laaditaan toimenpiteiden toteutuksen seuranta-suunnitelma.

Informaation ja yhteistyöhön kuuluvien toimenpiteiden toteuttaminen auttaa matkanjärjestäjiä ja liikennöitsijöitä toimimaan oikein. Toimenpidekokonaisuuteen sisältyvät esimerkiksi ohjemateriaalien parantaminen, yhteistyötapaamisten kehittäminen ja poikkeusjärjestelyistä tiedottamisen parantaminen.

Matkailubussiliikenteen pysäköintipaikkoihin sisältyvät esimerkiksi pysäköintiratkaisujen kehittäminen Helsingin arvokkaimmissa matkailukohteissa. Tavoitteena on rauhoittaa Senaatintorin ympäristö matkailubussien pysäköinniltä vaiheittain alan toimijoiden kanssa käydyn vuorovaikutuksen jälkeen. Sibeliuksen monumentilla kehitetään pysäköintiratkaisuja vaiheittain väärinpysäköinnin vähentämiseksi ja toiminnan sujuvoittamiseksi. Temppeliaukion kirkon lähialueiden matkailuliikenteen pysäköintipaikat turvataan niin hyvin kuin se on päätettyjen suunnitelmien toteutuksen yhteydessä mahdollista. Matkailubussiliikenteen pysäköintipaikkoja on tavoitteena lisätä pysyvästi tai tilapäisesti esimerkiksi Töölönlahden alueelle sekä joukkoliikenneterminaaleihin ja hotellien edustoille tilan salliessa.

Infratoimenpiteiden tavoitteena on helpottaa matkailubussiliikenteen liikennöintiä vaikeiksi tunnistetuissa liittymissä ja katuosuuksilla. Toi-

menpiteet sisältävät opastuksen kehittämistä sekä liikennöinnin sujuvoittamista.

Työn kuluessa nousi esiin, että matkailijoille on liian vähän WC - kapasiteettia suosituimpien matkailukohteiden läheisyydessä. Lisäksi matkailuliikenteen busseille tarvitaan roska-astioita ja WC -tankin tyhjennyspiste kantakaupungin alueelle, jotta bussivarikolla ei tarvitsisi käydä turhaan. WC -kapasiteetin lisäämiseksi kaupungin budjetissa on varauduttu yhteen uuteen WC -yksikköön vuosittain. Palvelut liikennöitsijöille ja matkailijoille -toimenpidekokonaisuudessa esitetään toimenpiteet näiden asioiden ratkaisemiseksi.

Toimenpiteitä matkailubussiliikenteen kehittämiseksi on esitetty paljon ja monipuolisesti eri osa-alueilta. Niiden toteuttaminen vaatii kuitenkin riittäviä resursseja ja yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Toimenpiteiden toteutusaikatauluun vaikuttaa myös pandemiatilanteen kehittyminen.

Vuorovaikutus

Työn aikana haastateltiin viiden matkailubussiliikennettä harjoittavan yrityksen, Helsinki Marketingin, Helsingin sataman, keskustakirjasto Oodin sekä Helsingin kaupungin edustajia. Haastatteluiden lisäksi järjestettiin työpaja laajalle joukolle eri sidosryhmien edustajia.

Liikennöitsijöiden haastatteluissa esiinnousseita asioita olivat informaation lisääminen varsinkin liikenteen poikkeusjärjestelyistä, suosituimpien kohteiden liikenteen ohjaajien hyödyllisyys, kesäkauden liikenteen poikkeusjärjestelyiden, esimerkiksi Merikannontien yksisuuntaisuuden, hyödyllisyys, ulkomaalaisten kuljettajien ohjeistuksen sekä pysäköinninvalvonnan lisääminen suosituimmissa kohteissa, suosituimpien ajankohtien kiertoajelujen porrastaminen sekä joidenkin hotellien edustojen pysähtymismahdollisuuksien parantaminen.

Muissa haastatteluissa mainittiin, että kaupungin kasvaessa ja tiivistyessä on haasteellista löytää lisää tilaa matkailubussiliikenteelle. Nykyistenkin alueiden säilyminen käytössä voi olla vaikeaa. Helsingin satamien käyttämät maa-alueet ovat pienentyneet, joten uusien palveluiden, esimerkiksi bussien WC tankkien tyhjennyksen järjestäminen satamien alueilla, on vaikeaa. Risteilyalusten laiturikapasiteettia ei olla lisäämässä, joten niiden tuottama matkailubussiliikenne ei todennäköisesti kasva. Vaihtoehtoiset tavat tutustua Helsinkiin nostettiin esiin. Keskustakirjasto Oodista on tullut suosittu matkailukohde, johon tullaan myös bussilla. Lähistöllä ei ole busseille pysäköintipaikkoja.

Hankkeen yhteydessä järjestettiin työpaja, jonne kutsuttiin toimijoita matkailuliikenteen eri osa-alueilta. Työpajassa esiinnousseita asioita olivat esimerkiksi yhteistyö eri toimijoiden kesken, viestinnän kehittämi-

nen, vähäpäästöisyyden edistäminen yritysten investointimahdollisuu-
det huomioiden, pysäköintipaikkojen määrän lisääminen ja mahdollinen
maksullisuus, erilaisten vaihtoehtoisten liikkumistapojen yhdistäminen
osaksi ostettavaa palvelua matkailubussiliikenteen vähentämiseksi se-
kä pysäköintipaikkojen käytön parempi hallinta.

Kansainväliset esimerkit

Työssä tehtiin kansainvälinen katsaus, jonka tavoitteena oli selvittää
matkailubussiliikenteen toimintamalleja esimerkkikaupungeissa, joita
olivat Kööpenhamina, Tukholma, Tallinna, Amsterdam, Salzburg ja
Vancouver. Kaikissa kaupungeissa matkailubussiliikennettä oli jotenkin
säännöstelty ja pysäköinti oli maksullista tai aikarajoitettua. Amsterda-
missa on suunnitelmissa poistaa matkailubussien pysäköintipaikat
ydinkeskustasta kokonaan vuoteen 2025 mennessä.

Kansainvälisessä katsauksessa nousi esiin eri teemoja ja toimenpiteitä
matkailijabussiliikenteen kehittämiseksi. Viestinnässä tarvitaan selkeät
nettisivut, opastusvideot oikeista toimintatavoista sekä tekstiviestipalve-
lu häiriötilanteista. Matkailubusseille tulee osoittaa selkeät reitit sekä
pysähtymis- ja pysäköintipaikat. Pidempiaikaiset pysäköintipaikat on
suositeltavaa sijoittaa keskustan laitamille. Rajoituksilla on tavoitteena
rauhottaa tärkeimmät kohteet haitallisilta vaikutuksilta kuten esimerkik-
si melulta ja päästöiltä. Hinnoittelulla voidaan houkutella tavoitteiden
mukaisiin toimintatapoihin. Konfliktien ja ristiriitatilanteiden ehkäisemi-
seksi voidaan suositella matkailijoille uusia reittejä suosituimpiin kohtei-
siin, matkailijoiden ryhmäkokojen rajoittamista sekä linja-autojen tyhjä-
käynnin välttämistä. Matkailubussiliikenteen vähentämiseksi edistetään
paikallisen joukkoliikenteen käyttöä tilausajojen asemesta.

Yritysvaikutusten arviointi

Matkailubussiliikenteen kehittämisen yhteydessä tehtiin yritysvaikutus-
ten arviointi. Arvioinnista laadittiin oma raportti, joka on liitteenä 2. Yri-
tysvaikutusten arvioinnin mukaan matkailubussiliikenteen kehittämisellä
on vaikutuksia moniin yrityksiin, mutta useille yrityksille vaikutukset ovat
lieviä. Suoraan matkailubussiliikenteessä toimiville yrityksille, kuten lin-
ja-autoyrityksille ja osalle matkatoimistoja, vaikutukset voivat olla mer-
kittäviä. Tällaisia yrityksiä on kuitenkin varsin vähän ainakin suhteutet-
tuna alan yritysten kokonaismäärään. Yritysvaikutukset ovat monitahoi-
sia: yrityksille esitetään velvoitteita, mutta toiminta voi myös sujuvoitua
niiden täyttämisen jälkeen. Yleinen matkailun kehittyminen ja tulevai-
suuden suuntaviivat ohjaavat myös yritysvaikutuksia.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

23.03.2021

Asia/4

Lisätiedot

Juha Hietanen, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37120
juha.hietanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Matkailubussiliikenteen kehittäminen
- 2 Matkailubussiliikenteen kehittämisen yritysvaikutuksen arviointi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano